

Ing. Eva Pirkmajer, Kranj
Mlekarska šola

O OTKUPU I ISKORIŠĆENJU MLIJEKA U SLOVENIJI

U mljekarskoj privredi Slovenije se već duže vremena osjeća potreba za analizom današnjeg stanja mljekarstva. Iz takve analize bilo bi moguće izvesti upute za budući rad. S takvom namjerom smo u mljekarskoj školi u Kranju anketirali 38 mljekarskih poduzeća Slovenije, te im tako postavili pitanje o otkupu i prodaji mlijeka, o produkciji maslaca i sira i drugih mliječnih proizvoda, o laboratorijskoj kontroli mlijeka, pa o tehničkim mogućnostima i kapacitetima mljekarskih poduzeća i o stručnom kadru. Odgovorile su 33 mljekare, a od 5 njih nismo dobili odgovora. Od tih 5 samo je mljekara Planika u Tolminu jedna od većih, ali sam u donjim podacima navela približnu ocjenu iz god 1952. za njezino područje.

U ovom članku obrađujem otkup mlijeka, a pregled ostalih podataka i zaključaka dat ću kasnije.

Brojčani podaci o otkupu, prodaji i preradi mlijeka izneseni su u donjoj tabeli.

God.	otkup		prodaja		prerada	
	kol. u lit.	indeks	kol. u lit.	indeks	kol. u lit.	indeks
1955.	46,028.980	100	21,767.997	100	24,373.622	100
1956.	58,752.259	127,6	23,513.297	108,0	35,079.114	149,0
1957.	67,681.449	147,0	25,378.716	116,6	42,437.072	174,1

Zanimljivo je isporučiti ove podatke s ukupnom količinom proizvedenog mlijeka, koju možemo samo procijeniti. Po statističkim podacima ima u Sloveniji 296.000 krava, koje daju prosječno 1.050 lit. mlijeka na godinu. Proizvodnja je procijenjena nisko, jer su tu računata sva ženska grla. Ukupna proizvodnja mlijeka iznosila bi tada 310 milijuna litara. Po podacima o životu seljaka (anketa statističkog ureda) potrošnja seljačkog stanovništva iznosi:

za domaći konzum	40%	(124 milijuna lit.)
za ishranu dom. životinja	9%	(28 „ „)
za domaću preradu	4%	(12 „ „)
ukupno:	53%	(164 milijuna lit.)

Ostalo je tržišni višak, koji iznosi 47% (146 milijuna lit.).

Količina mlijeka, koju su otkupile mljekare god. 1957. (67 milijuna lit.) iznosi samo 46% tržišnog viška, a ostalih 54% (to je 79 milijuna lit.) prodaju seljaci sami gotovo sve kao konzumno mlijeko.

Nepoljoprivredno stanovništvo konzumira: 25 milijuna lit. mlijeka preko mljekara i 78 milijuna lit. mlijeka direktno od seljaka. To je ukupno 103 milijuna litara mlijeka, što iznosi 120 lit. po osobi na godinu ili 0,33 lit. po osobi na dan. (Ova potrošnja odnosi se na konzumno mlijeko).

Iz gornjeg računa vidimo, da mljekare danas opskrbljuju mlijekom samo jednu četvrtinu nepoljoprivrednog stanovništva, a tri četvrtine proizvođači.

Mlijeko prerađuju u Sloveniji gotovo isključivo mljekare (mlijeko, koje prerađuju proizvođači za vlastitu upotrebu tu ne računamo). Prerađena količina mlijeka god. 1957. iznosi 42 milijuna litara, dakle 29% ukupnog tržnog viška, a to je u poredbi s drugim zemljama malo. Prema podacima FAO za god. 1950. prerađuje se u Evropi prosječno 63% mlijeka. Za pojedine zemlje vidi se iz donjeg prikaza:

Danska	86,0%	Švedska	64,8%
Francuska	73,7%	Zap. Njemačka	64,7%
Belgija	73,6%	Norveška	46,6%
Italija	68,2%	Engleska	23,9%

Podaci iz tabele za pojedine godine pokazuju, da se otkup od godine do godine povećava. Postavlja se pitanje, da li je to povećanje posljedica povećane proizvodnje mlijeka ili posljedica toga, što mljekare otkupljuju veći postotak ukupnog tržnog viška.

Na ovo pitanje odgovaraju nam podaci o povećanoj preradbi mlijeka. Od god. 1955.—1957. otkup se povećao za 22 milijuna litara, od toga otpada na povećanu preradu 18 milijuna litara, a na povećanu prodaju 4 milijuna litara. Zaključiti možemo, da se otkup mlijeka povećao samo zato, što se povećala proizvodnja. Inače morala bi se količina prodanog konzumnog mlijeka povećati mnogo više.

Sigurno je, da će se količine otkupljenog mlijeka i idućih godina stalno povećavati, tako da treba već danas misliti na povećanje kapaciteta mljekara, koje su ponekad već i sada kod sezonskih višaka premalene.

Mnogo možemo postići i boljom koordinacijom među mljekarama, boljom organizacijom otkupa, a i nekim manjim investicijama za mljekarske strojeve, gdje su oni zastarjeli. Svakako treba uzeti u obzir i karakter mljekare i potrebe okoline. Budu li mljekare otkupljivale uglavnom ono mlijeko, koje bi išlo na račun povećane proizvodnje, moraju se one urediti za povećanu preradu u sir i maslac. U drugom slučaju, ako bi htjele mljekare otkupljivati sve raspoloživo mlijeko, trebale bi se orijentirati u prvom redu na produkciju pastereziranog konzumnog mlijeka, jer će morati preuzeti opskrbu mlijekom i onog dijela stanovništva, koje sada opskrbljuju proizvođači.

PROIZVOĐAČI!

Kvalitetno mlijeko dobit ćete samo od dobro njegovanih krava sa čistim vimenima, iz kojih se mlijeko pravilno muze i ohlađeno čuva u čistom mljekarskom posuđu.